

INFOSHEET | Stappenplan voor gemeenten: goede zorg aan het jonge kind

Over het organiseren van een netwerk voor Integrale Vroeghulp

De invoering van de Jeugdwet per 2015 heeft tot veel veranderingen geleid binnen de zorg aan het jonge kind. De gemeente speelt nu een cruciale rol voor jonge kinderen en hun ouders in het regionaal bundelen van expertise, maar ook in het bevorderen van samenwerking tussen professionals uit verschillende domeinen. Voor het organiseren van goede zorg aan het jonge kind, kunnen gemeenten gebruikmaken van de expertise en ervaringen van al 20 jaar bestaande netwerken Integrale Vroeghulp!

Hoe organiseer je als gemeente een netwerk voor Integrale Vroeghulp?

Stappenplan voor realisatie

Integrale Vroeghulp is een effectieve werkwijze voor het vroegtijdig onderkennen en preventieve vroeghulp van kinderen van 0 tot 7 jaar met (mogelijk) meervoudige ontwikkelings- en/of gedragsvragen en hun ouders. Hierdoor wordt zwaardere zorg voor deze kinderen verminderd en eventueel voorkomen. Integrale Vroeghulp omvat onder andere gespecialiseerde trajectbegeleiding en een team waarin verschillende disciplines zijn samengebracht, die elk vanuit hun eigen expertise naar het kind kijken. Hierdoor kan snel en efficiënt passend hulpaanbod georganiseerd worden. Sinds de transformatie is een goede samenwerking met de sociale wijkteams gewenst. Onderstaand stappenplan kan helpend zijn om (elementen van) de werkwijze Integrale Vroeghulp te realiseren.

Stap 1. Analyse van Integrale Vroeghulp in de gemeente in de huidige situatie

Hoeveel kinderen kunnen baat hebben bij vroeghulp?

Momenteel zijn er naar schatting ongeveer 1,3 miljoen 0-7 jarigen in Nederland¹, waarvan naar schatting ongeveer 1% van deze kinderen mogelijk (meervoudige) ontwikkelings- en/of gedragsvragen heeft. Dit komt neer op ongeveer 13.000 kinderen in Nederland. Door dit door te rekenen voor uw eigen gemeente (bijv. in een gemeente met 100.000 kinderen zijn er ongeveer 73 kinderen), wordt inzichtelijk op welke schaal er behoefte is aan (Integrale) Vroeghulp.

Onderkenning belang beschikbaarheid (Integrale) Vroeghulp binnen uw gemeente of regio

Hoe is het gesteld met de (jonge) jeugd in mijn gemeente?

Zie voor actueel inzicht in de eigen gemeente betreffende zorgverbruik: www.waarstaatjegemeente.nl of Regionale Kerncijfers Nederland (een onderdeel van de statistische databank StatLine).

Integrale Vroeghulp; een bruikbaar model van bouwstenen?

In 2011 is het plan Vroeg, Voortdurend, Integraal opgesteld waarin Integrale Vroeghulp is opgezet in 7 bouwstenen. Veranderingen binnen de zorg aan het jonge kind hebben ons geleerd dat er nu een noodzaak is om 3 van deze 7 bouwstenen steviger te positioneren en benadrukken. Het gaat om: 1) De coördinatie van het ketennetwerk jong kind, 2) Multidisciplinair overleg en advies en 3) Trajectbegeleiding. Dit infosheet gaat over het borgen van expertise van het jonge kind binnen het sociaal jeugddomein.

Door de transformatie van de jeugdhulp en invoering van passend onderwijs kunnen de diverse bouwstenen gedeeltelijk bij de wijkteams belegd zijn. Aan de hand van de Vroeghulp-quickscan (november 2018) kun je inzien hoe (Integrale) Vroeghulp georganiseerd is in uw gemeente. Aan de hand van deze gegevens, kunt u in gesprek gaan met de praktijk. Wat werkt inderdaad goed en wat behoeft verbeteringen?

Stap 2. Wat is de gewenste situatie van Vroeghulp in uw gemeente?

Voor goede zorg aan het jonge kind met (mogelijk) meervoudige ontwikkelings- en/of gedragsvragen in uw gemeente, is het wenselijk dat alle bouwstenen belegd zijn. In 2011 is het plan Vroeg, Voortdurend, Integraal opgesteld waarin Integrale Vroeghulp is opgezet in 7 bouwstenen. De invoering van de Jeugdwet per 2015 heeft tot veel veranderingen geleid binnen de zorg aan het jonge kind. Veranderingen binnen de zorg aan het jonge kind hebben ons geleerd dat er nu een noodzaak is om 3 van deze 7 bouwstenen steviger te positioneren en benadrukken. Het gaat om: 1) De coördinatie van het ketennetwerk jong kind, 2) Multidisciplinair overleg en advies en 3) Trajectbegeleiding.

Mogelijk is de bouwsteen Vroegsignalering reeds belegd bij de basisvoorzieningen en de eerstelijnsvoorzieningen in uw gemeente en is de bouwsteen Zorg en Onderwijs geïntegreerd in uw nieuwe onderwijs- en jeugdhulpbeleid. Voor betreffende kinderen en hun ouders is het van belang dat minimaal de bouwstenen: coördinator in de keten, het multidisciplinair overleg en de trajectbegeleiding expliciet te positioneren. Aangesloten kan worden bij de lokale coalities jonge kind ([zie Actieplan 'Kansrijke Start'](#)) en bij ontwikkelingen rondom expertise(teams) aan de voorkant van de zorgketen ([zie Actieprogramma 'Zorg voor de jeugd', actielijn 1](#))

¹Van de ruim 17 miljoen Nederlanders is 22% (ruim 3 miljoen) tussen de 0-20 jaar. Bij een gelijke verdeling houdt dit in dat ongeveer 1,3 miljoen kinderen tussen de 0 en 7 jaar.

Uitvoering

Binnen het jeugddomein is het van belang de huidige volgende bouwstenen van Integrale Vroeghulp te borgen en/of herpositioneren:

- *Multidisciplinair overleg en advies* i.v.m. goede triage, multidisciplinair samengesteld en integrale samenwerking, (regionaal) gefaciliteerd.
- *Trajectbegeleiding met expertise jonge kind* - i.v.m. de complexiteit van vragen van kinderen met ontwikkelings en/of gedragsvragen.
- *Coördinator in de keten* voor waarborging van continuïteit in de samenwerking tussen instellingen en regionale samenwerking tussen gemeenten.

Als deze bouwstenen zijn gepositioneerd, wat zijn dan succesfactoren?

Om goed aan te sluiten bij de behoefte van ouders is het van belang om zonder beschikking bij een herkenbaar coördinatiepunt met expertise jonge kind terecht te kunnen in uw gemeente. Dit kan door:

- *Laagdrempelige toeleiding en snelle toegankelijkheid*
- *Expertise is beschikbaar*
- *Passende Financiering*

Opstellen van randvoorwaarden en kwaliteitscriteria

Het is behulpzaam om ten aanzien van de zorg aan het jonge kind met (mogelijk) meervoudige ontwikkelings- en/of gedragsvragen randvoorwaarden op te stellen en (minimaal zo belangrijk) hoe deze in de praktijk worden uitgevoerd cq welke kwaliteitscriteria worden nagestreefd. Voor Integrale Vroeghulp zijn de volgende kwaliteitscriteria opgesteld, die helpend kunnen zijn:

- Ouders hebben de regie in handen; hun vragen en ondersteuningsbehoefte is leidend
- Er is voor ouders één herkenbaar loket voor expertise jonge kind en vroeghulp, al dan niet gecombineerd met (sociale) wijkteams of JGZ. Dit loket biedt toegang tot passende voorzieningen voor zowel kind als gezin.
- De wachttijden zijn beperkt, onderzoeken worden niet onnodig herhaald en alle partners maken gebruik van en werken verder met inzichten en expertise die in een eerder stadium zijn opgebouwd.
- Expertise over ontwikkelings- en/of gedragsvragen bij jonge kinderen is bij professionals aanwezig, naast kennis over de sociale kaart. Expertise jonge kind blijft door middel van deskundigheidsbevordering geborgd en geactualiseerd.
- Binnen het ketennetwerk kennen de partners elkaar en is het duidelijk wie waarvoor verantwoordelijk is
- De werkwijze is in het verlengde van de landelijke richtlijnen JGZ en Jeugdhulp
- Afspraken over duurzame inzet, omvang, procedure, protocollen en financiën met betrekking tot de bouwstenen, maar met name voor zowel coördinatie, multidisciplinair overleg en advies en trajectbegeleiding zijn vastgelegd en worden bestuurlijk gedragen.
- De samenwerking wordt geborgd door afspraken te maken, deze met alle betrokkenen te delen en vast te leggen (op strategisch, tactisch en operationeel niveau)

Budget afspraken

Om de toeleiding naar en invulling van de zorg aan het jonge kind met (mogelijk) meervoudige ontwikkelings- en/of gedragsvragen goed neer te zetten, is het van belang dat de inzet van samenwerkende partners gefaciliteerd worden in uren cq. beschikbaarheid. Het is nodig dat zorgaanbieders, jeugdgezondheidszorg en onderwijs bij de gemeentelijke zorginkoop ruimte krijgen om deze bouwstenen uit te voeren. Dit houdt in dat zij vanuit hun reguliere budget voldoende ruimte (bv via beschikbaarheids-financiering) moeten hebben voor de uitvoering van de drie essentiële elementen coördinatie ketenzorg jonge kind, multidisciplinair overleg en advies, en trajectbegeleiding.

Stap 3. Uitvoeringsplan

Een uitvoeringsplan is een doorvertaling van de bovenstaande analyse. Het geeft handen en voeten aan de hoofdlijnen die zijn vastgelegd over de zorg aan het jonge kind met (mogelijk) meervoudige ontwikkelings- en/of gedragsvragen en benoemt de voorgenomen concrete inzet, acties en maatregelen die genomen gaan worden. Het uitvoeringsplan is tactisch-operationeel van aard. De nadruk wordt gelegd op de aanpak en het benoemen van de verantwoordelijkheden, het legt afspraken en samenwerking met interne en externe partners vast (bijvoorbeeld welke partijen zijn betrokken, welke partij is trekker), en er staan budgetafspraken in. Ook wordt aangegeven welke looptijd het uitvoeringsplan heeft. Vervolgens wordt het uitvoeringsplan vastgesteld.

Daar dit onderdeel vaak wordt ingevuld volgens een lokaal format, laten we het hierbij in deze handleiding.

Stap 4. Hoe borgen en monitoren we de resultaten?

Elke gemeente heeft zijn eigen monitor-eisen. Advies is om zo weinig mogelijk bureaucratie te genereren, maar twee jaarlijks een kwalitatief evaluatiemoment te houden. Als er een centraal aanmeldpunt (bijvoorbeeld bij de coördinator) is, kan men een aantal gegevens opvragen: bijvoorbeeld hoeveel kinderen zijn bereikt, wat de resultaten zijn (o.a. klanttevredenheid) en welke activiteiten de samenwerkende partners hebben ondernomen om de ketensamenwerking te optimaliseren.

Welke ondersteuning kan het landelijk advies en ondersteuningsteam Integrale Vroeghulp bieden?

Aanjagen van Integrale Vroeghulp en advies geven t.a.v. Integrale Vroeghulp, onder andere:

- verbinden van regio's met elkaar
- good practice verspreiden en uitdagingen agenderen
- kennis verzamelen / delen / verspreiden op basis van behoefte uit de praktijk
- landelijk agenderen en aanhaken op actieplannen vanuit de diverse ministeries

Contact

Integrale Vroeghulp is een partnerorganisatie, met daarin vertegenwoordigd: NCJ, Nji, MEE NL, VGN, VNG, Ieder(in), Sociaal Werk Nederland, PO Raad / Lecso.

Voor meer informatie kun je contact opnemen met de landelijke Integrale Vroeghulp adviseurs Lieke van der Meulen, 06 13 13 64 99,

lvandermeulen@ncj.nl of Jitty Runia, 06 36 41 80 17, jrunia@ncj.nl.

Bekijk ook de website www.integralevroeghulp.nl en onze [themawebsite bij de VNG](#)